

Datum
02 augustus 2004

Ons kenmerk
2207417/01

Blad
1 van 3

Aantal bijlagen

Aan : HAIVD

Van : D2

Betreft : 'Butler'-rapport: relevante conclusies

Op 14 juli 2004 verscheen het rapport "Review of Intelligence on Weapons of Mass Destruction" in opdracht van het Britse House of Commons. Het rapport is opgesteld door een Committee of Privy Counsellors, voorgezeten door Lord Butler. Het rapport schetst een gedetailleerd beeld van het gebruik van inlichtingen in de aanloop van het militair ingrijpen in Irak. Deze nota is bedoeld om u te informeren over de belangrijkste conclusies en, mede naar aanleiding van Kamervragen van het lid Koenders (16 juli), vergelijkingen te maken met de wijze waarop de AIVD heeft gerapporteerd over deze materie.

De meest relevante **conclusies en aanbevelingen** van het Butler-rapport zijn als volgt (en worden in de samenvatting nader toegelicht):

- Inlichtingen over Irak waren schaars, de hoeveelheid menselijke bronnen waren beperkt (vijf belangrijke bronnen!);
- Vergaarde inlichtingen zijn over het algemeen correct weergegeven in rapportages. Een notoire uitzondering is de zogenaamde 45-minuten claim;
- Inschattingen en rapportages zijn niet beïnvloed door beleidsmakers;
- Inlichtingenrapportages over Iraaks nucleaire programma waren van goede kwaliteit, rapportages over het biologische- en chemische wapen (BCW) programma waren echter minder overtuigend. Britse inschattingen kwamen min of meer overeen met inschattingen van veel andere landen. Meer aandacht moet in de toekomst worden besteed aan inlichtingen over politieke en sociale factoren.
- Het Blair-rapport had waarschuwingen over de beperkingen van beschikbare inlichtingen moeten weergeven. Wanneer inlichtingen in toekomstig publiek debat gebruikt worden moet de beperkingen en tekortkomingen hiervan voldoende duidelijk worden gemaakt.

Samenvatting

Inlichtingenrapportages WMD-programma's

Specifiek over het onderwerp Irak heeft de Butler-commissie allereerst de inlichtingen over de periode 1990-1998 (vertrek UNSCOM-inspecteurs) en 1998-2002 bekeken. De commissie heeft daartoe de rapportages en achterliggende inlichtingen van het Joint Intelligence Committee (JIC) op waarde geschat. Een eerste conclusie is dat inschattingen over de status van Iraakse massavernietigingswapenprogramma's (WMD) over deze periodes overvoorzichtig

waren en uitgingen van een 'worst-case scenario'. Opgemerkt is daarbij dat de rapportages over nucleaire wapens en overbrengingsmiddelen (o.a. ballistische raketten) overtuigender en van hogere kwaliteit werden bevonden dan rapportages over chemische en biologische wapens.

Ook de AIVD heeft gerapporteerd over de status van deze programma's, maar was voorzichtig in haar bewoordingen over met name de biologische- en chemische wapenprogramma's. Het dual-use karakter van chemische en biologische goederen speelt een nog grotere rol dan andere proliferatie-relevante goederen, zoals Butler ook vaststelt.

Enkele tekortkomingen van het **Blair-rapport** zijn door Butler aangestipt. Inhoudelijk was het Blair-rapport een faire weergave van een eerder geschreven (geclassificeerd) JIC-rapport. Dit JIC-rapport had de beperkingen van de beschikbare inlichtingen geformuleerd. Het Blair-rapport, wat grotendeels gebaseerd was op het JIC-rapport, had een weergave van deze beperkingen niet overgenomen. Dit gold in het bijzonder inschattingen over voorraden sarin en VX-voorlopers. Daarnaast impliceerden verwijzingen naar geclassificeerde details eerder het tegenovergestelde.

De AIVD heeft op 9 oktober 2002 een reactie geformuleerd op het Blair-rapport waarin werd aangegeven dat de AIVD de meeste conclusies niet kon bevestigen op basis van eigen informatie en dat de dienst zich slechts in enkele conclusies herkent op basis van door de dienst geconstateerde verwervingspogingen in ons land.

Wat is sindsdien daadwerkelijk in Irak gevonden? De Butler-commissie stelt treffend dat de voorraad biologische- en chemische wapens waar in 1998 sprake van was ('unaccounted for') ter illustratie gezamenlijk in een vrachtwagen zou passen. Opgedeeld en verspreid zou dit letterlijk het zoeken van een speld in een hooiberg zijn. Geconcludeerd wordt dat Irak:

- de strategische intentie had om verboden wapenprogramma's te hervatten;
- onderzoeks- en verwervingsactiviteiten ontplooid;
- ballistische raketten met een bereik van meer dan 150 km ontwikkelde;
- geen voorraden van BCW had of plannen om deze in te zetten.

Achteraf concludeert ook de inlichtingendienst SIS, zo rapporteert Butler, dat berichtgeving over **mobiele productielaboratoria** (daterend uit 2000 en afkomstig van een buitenlandse collegadienst) ten behoeve van een BW-voorraad niet klopt.

*De AIVD heeft ambtsberichten uitgebracht over in Nederland gesignaleerde aankoopogingen van dual-use goederen. Mede in relatie tot deze informatie heeft de dienst in reactie op het Blair-rapport gerapporteerd aankoopogingen te hebben gesignaleerd die **konden** wijzen in de richting van kleine laboratoria.*

Formuleringen in het Blair rapport over het inzetten van biologische- en chemische wapens binnen **45 minuten** waren onduidelijk en voor verschillende uitleg vatbaar.

Datum
02 augustus 2004

Ons kenmerk
2207417/01

Blad
3 van 3

Butler concludeert dat deze passage niet had mogen worden opgenomen zonder een duidelijke uitleg van de betekenis en implicaties. De passage is mogelijk opgenomen vanwege de publiciteitswaarde ('eye-catching character').

De AIVD beschikte niet over eigen inlichtingen in relatie tot (het tijdsbestek van) de mogelijke inzet van BCW-wapens door Iraakse strijdkrachten.

De vermeende banden tussen **Al-Qaida** en het Iraakse regime zijn correct weergegeven in Britse inlichtingenrapportages. Gifkampen in het Ansar al Islam gebied in Kurdistan stonden niet onder controle van het Iraakse regime en er zijn geen aanwijzingen tot samenwerking tussen Al-Qaida en het Iraakse regime.

De AIVD heeft naar aanleiding van de presentatie van Powell aan de VN-Veiligheidsraad in dezelfde bewoordingen gerapporteerd aan het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Voormalig VN-inspecteur **Scott Ritter** speelt ook een rol in het Britse Irak-debat. In november 2003 beschuldigt hij SIS van een desinformatie campagne uit 1998 onder operatiennaam Mass Appeal. Butler concludeert dat Mass Appeal destijds is opgestart, maar nooit van de grond is gekomen. Geen uitspraak wordt gedaan of het hier om een desinformatiecampagne zou gaan.

De Britse rapportages over vermeende Iraakse interesse voor **uranium uit Niger** blijven overeind staan, en waren niet gebaseerd op de frauduleuze documenten die later opdoken. De Britse conclusies gingen dan ook niet verder dan dat gesprekken over het verkrijgen van uranium plaatsvonden en stelden nooit dat dit daadwerkelijk gelukt was. Ook concludeert de commissie mild over rapportages over mogelijke nucleaire toepassing van geïmporteerde **aluminium buizen**. Hoewel de toepassing in raketmotoren veel waarschijnlijker was (conform Iraakse claims) kon de mogelijkheid tot nucleaire toepassing (ultracentrifuges) niet uitgesloten worden. Wel hadden JIC-inlichtingenrapportages de technische obstakels voor deze toepassing vermeld moeten worden.

De AIVD beschikte niet over eigen inlichtingen die berichtgeving over vermeend uranium uit Niger zou bevestigen of ontkennen. Ten aanzien van de aluminium buizen heeft de AIVD in februari 2003 de waarschijnlijke toepassing voor conventionele raketten gerapporteerd en de optie tot nucleaire toepassing uitgesloten.